

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

9. An requiratur expressus seu personalis consensus legislatoris, quo
approbet consuetudinem introductam? Ex p. 3. tt. 5. & Misc. 1. res.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

ex diversis coniecturis, quæ non sunt æquales in omnibus consuetudinibus; atque ita potest in aliquibus breviori tempore constare sufficienter de Principis voluntate, quam in aliis: quædam enim sunt, quæ frequentiores habent usum, & magis communem ac publicum, quam alie. Item in aliquibus occurrunt plures occasiones; vnde intelligantur voluntas & assensus Principis, quam in cæteris; & sic non vno definito tempore consuetudines omnes possunt hac via legem, siue ius stabilire: sed alie breviori, alie longiori tempore id assequuntur, quatenus citius aut tardius colliguntur sufficienter tacita approbatio personalis Principis, quæ iuxta hanc viam requiritur, non autem in via præscriptionis; vbi iuris constitutio certo tempore eam supplet. Quando autem debeat censeri de Principis voluntate, sufficienter constare, hoc prudentum arbitrio æstimandum venit. Ita Vvigers, cui adde Suarez, de legibus, lib. 7. c. 18. n. 17. & 18. cum Præposito in p. 2. D. Thoma, q. 97. dub. 2. n. 12.

RESOL. IX.

An requiratur expressus, seu personalis consensus legislatoris, quæ approbet consuetudinem introductam? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 76. aliàs 75.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docent duo viri doctissimi Pontius, & Vasquez, hic in part. 2. disput. 177. c. 2. & 3. ille lib. 6. de matrim. c. 6. num. 7, quia non omnis consuetudo approbatur à Principe, sed multæ consuetudines permittuntur tantum, alie approbantur. Ergo non potest ob vniuersalem illam doctrinam, cap. fin. de consuet. præsumi in quavis consuetudine approbatio. Hæc opinio est probabilis.

2. Sed contrariam longè probabiliorem esse existimo quam tenent Suarez de legibus, lib. 7. cap. 19. n. 6. Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 4. num. 11. & 14. Salas de legibus, disp. 19. sect. 3. n. 20. & 37. Azotius tom. 1. lib. 5. c. 18. q. 1. & alij penes ipsos. Et ratio est, quia in dict. c. vlt. de consuet. stabilitur consuetudinem rationabilem, & legitime præscriptam iuri positivo derogare. Quod autem sit rationabilis, non pendet ex scientia, & voluntate legislatoris, sed ex natura ipsius rei cuius est consuetudo; esse autem legitime præscriptam habetur ex cursu temporis. Ergo cum nulla alia conditio ad stabilendam consuetudinem requiratur iure canonico, gratis, & sine fundamento expostulatur scientia Principis, & eius nouus consensus.

RESOL. X.

An ad stabilendam consuetudinem requiratur expressus, vel tacitus consensus Principis? Et an ad introducendam consuetudinem contra Canones requiratur scientia, & expressus consensus Papa, aliàs nunquam per consuetudinem contrariam lex abrogatur? Et natus irritam esse consuetudinem, cui Princeps resistit; & aliqua alia circa supradicta aduertuntur, & notantur. Ex p. 6. tr. 5. Ref. 13.

§. 1. Hæc resolutio est difficilis, & multum deservit pro praxi; ideo illam pauld latius explanabo. Asserunt igitur aliqui nullum alium consensum requiri præter traditum in cap. fin. de consuet. & in l. de quibus, ff. de leg. in quibus habetur consuetudinem rationabilem, & legitime præscriptam legi derogare posse, docet Malderus in part. 2. D. Thoma, q. 97. art. 3. n. 3. vbi sic asserit. Si queras quali opus sit consensus; an tali, vt superior speciatim & personaliter in consuetudinem

consentiat; an verò sufficiat consensus ille superioris, qui datur per ipsum ius: quia videlicet iure scripto est statutum, quod consuetudo habens eiusmodi conditiones habeat vim legis. Respondeo consuetudinem præscriptam inducere legem, siue secularem, siue Ecclesiasticam, siue personali consensu Principis, aut Papæ; & sufficere consensum, qui per ipsum ius datur, quia per ius Princeps censetur continuò loqui. Ita ille. Cui adde Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 4. n. 11. vbi sic ait. Deinde probatur minime ad eam consuetudinem inducendam desiderari Pontificis scientiam; quoniam licet non desint Doctores graues scientiam Principis exigentes, quod consuetudo vim legis inducenda aut abroganda habeat: at verior sententia habet eam minime desiderari, etiam si sit circa sacramentalia ea consuetudo; quippe cum Princeps c. fin. de consuet. generaliter decreuerit consuetudine posse legem statui, & abrogari; iam talis voluntas, vt eam facultatem obtineat consuetudo, est tacita scientia & tolerantia consuetudinis in posterum legitime introducenda, vt eas vires fortiatu absque alia speciali ipsius consuetudinis in Principe noticia. Ita Sanchez; & hanc opinionem tenet etiam Suarez lib. 7. c. 13. n. 6.

2. Sed nominatim aduersus illos insurgit Basilius Pontius de matrim. lib. 6. c. 6. n. 5. vbi ita asserit. Nec verò satis est ad consensum Principis approbantis præsumendum generalis illa doctrina in c. fin. de consuet. vbi dicebat Thomas Sanchez, quem sequitur Suarez; idque probatur ex textu in dict. leg. de quibus, iuxta considerationem præmissam: si enim actibus populi inducitur consuetudo, penes quem est potestas leges condendi, ergo est specialis consensus legis, & non generalis: quare in eo c. fin. solum traditur generalis doctrina, quæ explicat vim consuetudinis approbatæ à Principe. Sicut ergo re ipsa, vt sæpe contingit, non omnis consuetudo probatur à Principe; sed alie probantur, alie tantum permittuntur, non potest ob vniuersalem illam doctrinam in quavis consuetudine præsumi approbatio. Et cum consuetudo specialis quadam tacita lex sit, specialis etiam Principis consensus præsumendus est circa materiam illam, sicut & requiritur ad leges aliquas in speciali ferendas. Nec præsumi potest, nec debet solo illo generali iure explicato in d. c. fin. voluisse Principem tacitum suum consensum in quavis speciali consuetudine præsumi posse, cum multis consuetudinibus sese opponat. Non igitur præsumendus consensus, nisi præsumatur etiam specialem illam consuetudinem ad eius cognitionem deuenisse, & approbatam. Hæc Pontius.

3. Verum sententiam Sanchez, & Suarez tuetur nouissimè contra Pontium, Castrus Palaus tom. 1. vlt. 3. disp. 3. punct. 2. §. 4. n. 3. quia Princeps supremus scilicet Rex aut Pontifex optime poterat lege sua stabilire, vt quoties populus in aliqua consuetudine rationabili decennio durauerit, ea consuetudo pro lege suscipiatur, facta autem hac lege nemini dubium esse potest consuetudinem rationabilem decennio durantem vim legis habere ex approbatione legali supremi Principis, neque alia est approbatio expostulanda. Sed hoc ipsum factum iam est iure Canonico & Ciuili, vt patet in d. c. fin. & l. de quibus. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Bassus in floribus Theologicis, præf. verb. Consuetudo, n. 12. Azotius tom. 1. lib. 5. c. 18. quasi. 1. Salas de legibus, disp. 19. sect. 3. n. 20. & 37. sect. 4. n. 39. & 40. & Villalob. in summ. tom. 1. vr. 2. d. ffic. 38. n. 6. sic asserens. [Para introducir costumbre, tengo por mas probable, que no es necessaria sciencia del Principe, ò del Pontifice, porque aunque fuera necessaria ex natura rei, pues no es de menos autoridad el quitar la ley, que el ponerla, y el pueblo no puede hazer ley sin el Principe, mas atendiendo à lo que esta escrito en ambos derechos, donde se dice, que la costumbre puede quitar, y poner ley, ya esta autoridad, que se da el derecho, es sciencia ta-

citâ,